Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik“

[COM(2017) 487 final – 2017/0224(COD)]

(2018/C 262/16)

Raportöör: **Christian BÄUMLER**

Kaasraportöör: **Gintaras MORKIS**

Konsulteerimistaotlus	nõukogu, 15.11.2017
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 207
Vastutav sektsioon	välissuhete sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	28.3.2018
Vastuvõtmine täiskogus	19.4.2018
Täiskogu istungjärk nr	534
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	203/1/3

1. **Järeldused ja soovitused**

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee rõhutab, et välismaised otseinvesteeringud on oluline majanduskasvu, töökohtade loomise ja innovatsiooni allikas. Välismaised otseinvesteeringud on alati olnud Euroopa Liidu positiivse majandusliku ja sotsiaalse arengu oluline tegur. Komitee toetab avatud investeerimiskeskkonda ja peab välismaiseid otseinvesteeringuid kiiduväärseks.

1.2. Komitee märgib, et välisinvesteeringud ei pruugi olla ainult kasulikud, vaid võivad põhjustada ka riske ning ohustada riigi julgeolekut ja avalikku korda ühes või mitmes liikmesriigis.

1.3. Komitee nõuab, et liidu avatud suhtumisega välismaistesse otseinvesteeringutesse käiksid kaasas tugevad ja tõhusad poliitikameetmed.

1.4. Komitee tunneb heameelt komisjoni ettepaneku üle võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa Liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik, kuid märgib, et probleemi ulatus ei ole veel täielikult teada, kuna komisjon ei analüüsinud seadusandliku menetluse algatamisel investeeringute voogusid ja nende mõju.

1.5. Riikliku julgeoleku ja ELi avaliku korra seisukohalt strateegilise tähtsusega äriühingutesse ja üksustesse tehtavate investeeringute taustauuring on lünklik ja koordineerimata: mõnes riigis on taustauuringumenetlus olemas, teistes mitte, mis tähendab, et neis riikides ei kontrollita investeeringuid üldse. ELi tasandi süsteem peab selle puuduse kõrvaldama, kaotama erinevused liikmesriikide vahel ning tagama riiklike ja Euroopa huvide kaitse.

1.6. Tuleks tagada, et liikmesriigid, kus on kehtestatud välismaiste otseinvesteeringute taustauuringu menetlused, samuti riigid, kus sellised menetlused puuduvad, saavad võrdselt esitada ja koguda usaldusväärset teavet, sealhulgas Euroopa Komisjonile esitatavate aastaaruannete vormis, kui liikmesriigid leiavad või komisjon leiab, et ühes liikmesriigis kavandatud või juba tehtud välismaine otseinvesteering võib ohustada julgeolekut või avalikku korda.

1.7. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et kavandatava määrusega kehtestatakse taustauuringumehhanismide peamised menetlusnõuded, nagu läbipaistvus, kolmandate riikide diskrimineerimise keeld ja kohtulik kontroll, suurendades sellega investeeringuid ja õiguskindlust.

1.8. Komitee märgib, et Euroopa Liidul on välismaiste otseinvesteeringute valdkonnas ainupädevus. Kui ELi liikmesriikides on riiklikud taustauuringusüsteemid olemas, tuleb õigusliku ebakindluse vältimiseks luua nendele süsteemidele õiguslik alus.

1.9. Komitee peab küsitavaks asjaolu, et Euroopa Komisjon jätab endale õiguse teha taustauuring üksnes sellistele investeeringutele, mis võivad mõjutada liidule huvi pakkuvaid projekte või programme. Kui välismaised otseinvesteeringud avaldavad kogu ELis või ELi osades piiriülest mõju, peab EL kasutama oma investeeringute taustauuringu pädevust.

1.10. Komisjoni eelnõus ei selgitata piisavalt mõistete „julgeolek" ja „avalik kord" tähendust. Komitee juhib tähelepanu sellele, et majandussektorites, mis võiksid olla taustauuringuga seotud, valitseb ebakindlus selle suhtes, kas need käsitused hõlmavad ka strateegilisi valdkondi ja võtmetehnoloogiat. Komitee kutsub komisjoni üles tegema selle probleemi lahendamiseks täiendavaid jõupingutusi.

1.11. Komitee toetab kohustuslikku kontaktpunktide loomist liikmesriikides ja pooldab ELis investeeringute taustauuringute koordineerimisrühma asutamist. Nende kahe organi roll, esindatuse tase ja kahe organi vahelised suhted ei ole aga täiesti selged. Komisjon peaks andma selle kohta täpsemaid selgitusi.

1.12. Komitee soovitab kaasata protsessi asjakohasel viisil sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna.

1.13. Komitee teeb ettepaneku laiendada investeeringute taustauuringuid nendele taristute ja rajatiste tundlikele valdkondadele, mis täidavad ühiskondlikke funktsioone. Nende hulka kuuluvad energia- ja veevarustus, transport, digitaalne taristu, finantsteenused, finantsturg ja tervishoiusektor.

1.14. Komitee toetab investeeringute taustauuringute laiendamist võtmetehnoloogiale, kui investorit kontrollib kolmanda riigi valitsus või investor on sellega tihedalt seotud. Komitee soovitab, et määrusega nähtaks ette eraldi taustauuring välismaiste otseinvesteeringute puhul, mille on teinud kolmandate riikide valitsused või investorid, kellel on selliste valitsustega tihedad sidemed.

1.15. Komitee on veendunud, et taustauuringu protsess on tulemuslikum, kui seda kohaldatakse kavandatavate välismaiste otseinvesteeringute, mitte juba tehtud otseinvesteeringute suhtes, ja palub komisjonil lisada see ettepanek määruse ettepanekusse. Komitee soovitab ennekõike investeeringute järelkontrolli.

1.16. Komitee soovitab, et investeerimiskindluse huvides tuleks kehtestada tähtajad nii taustauuringu tegemise otsusele kui ka taustauuringule tervikuna.

1.17. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et taustauuringu käigus tuleb tagada äriühingu andmete konfidentsiaalsus, et potentsiaalseid investoreid mitte ära hirmutada.

1.18. Komitee soovitab teha investeeringu taustauuringuga seoses koostööd USA ja teiste kaubanduspartneritega ning ühtlustada välismaiste otseinvesteeringute taustauuringu rahvusvahelisi eeskirju. Siinkohal võiks eeskujuks olla USA välisinvesteeringute komisjon (CFIUS).

1.19. Kuigi vastastikkuse põhimõtte küsimust määruse ettepanekus ei käsitleta, kutsub komitee komisjoni üles kohaldama vastastikkuse põhimõtet kõigis ELi ja kolmandate riikide läbirääkimistes välismaiste otseinvesteeringute üle, sest üha enam kolmandate riikide investoreid ostab ettevõtteid ja üksusi, samal ajal kui ELi investorid seisavad teistesse riikidesse investeerimisel tihti silmitsi raskustega. Komitee kutsub ennekõike üles kiirendama läbirääkimisi investeerimislepingu sõlmimiseks Hiinaga.

2. **Üldised märkused**

2.1. Komitee toetab põhimõtteliselt komisjoni keskseid seisukohti määruse ettepanekus, millega luuakse Euroopa Liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringu menetlus. Ettepaneku kohaselt on Euroopa Liit avatud välisinvesteeringutele ja välismaised otseinvesteeringud aitavad kaasa Euroopa Liidu majanduse kasvule, parandades konkurentsivõimet, luues töökohti, tuues sisse kapitali, tehnoloogiat, innovatsiooni ja oskusteavet ning avades liidu ekspordi jaoks uusi turge.

2.2. Siiski on murettekitav, et välisinvestorid, eeskätt riigi osalusega ettevõtjad, võtavad strateegilistel kaalutlustel üle võtmetehnoloogiaga Euroopa äriühinguid ja valmistuvad üle võtma taristuid, olulist tulevikutehnoloogiat ning muud vara, mis on tähtis liikmesriikide ja kogu ELi julgeoleku tagamiseks.

2.3. Viimase kümne aasta jooksul on kolmandatest riikidest ELi tehtavad investeeringud märkimisväärselt suurenenud. Komisjoni teatis „Välismaiste otseinvesteeringute soodustamine ja esmatähtsate huvide kaitsmine“ sisaldab statistilisi andmeid, mis kinnitavad, et enamik investeeringuid pärineb USAst, Kanadast, Šveitsist. kellele järgnevad Brasiilia, Hiina ja Venemaa. 2008. aasta finantskriisi ajal suurenesid Hiina investeeringud ELi liikmesriikidesse kümme korda. Need kasvasid 2 miljardilt eurolt 2009. aastal pea 20 miljardi euroni 2015. aastal. Ainuüksi 2016. aastal ulatusid Hiina otseinvesteeringud Euroopa Liitu 35 miljardi euroni. Võrreldes 2015. aastaga oli kasv 77 %, võrreldes 2010. aastaga koguni 1 500 %. Seevastu vähenesid 2016. aastal ELi ettevõtjate investeeringud Hiinasse 25 %.

2.4. 2017. aasta veebruaris kutsusid kolm liikmesriiki – Prantsusmaa, Saksamaa ja Itaalia – komisjoni üles vaatama läbi ELi tehtavate välismaiste otseinvesteeringute eeskirjad. Selleks ajendas mure tehnoloogiliste teadmiste välismaale äravoolu pärast, kuna üha rohkem kolmandate riikide investoreid ostab ELi tehnoloogiat nende riikide strateegiliste eesmärkide edendamiseks, samal ajal kui ELi investorid seisavad teistesse riikidesse investeerimisel tihtipeale takistuste ees. Need kolm liikmesriiki rõhutasid, et kui ELi investoritel on väljaspool ELi asuvatele turgudele piiratud juurdepääs, tuleks kohaldada vastastikkuse põhimõtet. Samuti kutsusid nad Euroopa Komisjoni üles töötama välja Euroopa investeeringute taustauuringu vahendi, et vältida mis tahes kahju, mis võib kaasneda välismaiste ostjate ühepoolsete strateegiliste otseinvesteeringutega julgeoleku- ja tööstuspoliitika seisukohalt tundlikes valdkondades, ning et tagada vastastikkus. Praegu ELi liikmesriikide tasandil saadaolevatest vahenditest ei piisa sellise kaitse tagamiseks.

2.5. Euroopa Parlament kutsus oma 5. juuli 2017. aasta resolutsioonis komisjoni ja liikmesriike üles „kontrollima kolmandatest riikidest pärit välismaiseid otseinvesteeringuid ELi strateegilistesse tööstusharudesse, taristutesse ja tähtsatesse tulevikutehnoloogiatesse“.

2.6. Komisjon on esitanud määruse ettepaneku, milles pakutakse välja kolmandate riikide välisinvesteeringute taustauuringute õigusraamistik.

2.7. Komisjon on otsustanud piirata ettepaneku kohaldamisala julgeoleku ja avaliku korraga, et saavutada liikmesriikide vahel minimaalne nõutav kokkulepe. Komisjoni selgituse kohaselt kuulub kohaldamisalasse näiteks elektroonilise side, küberturvalisus, elutähtsate taristute kaitse ja tööstusalane konkurentsivõime küberturvalisuse toodete ja teenuste turul.

2.8. Juba ainuüksi terminite „julgeolek“ ja „avalik kord“ tähendus ei ole selles kontekstis piisavalt selge, et vältida probleeme ja erinevaid tõlgendusi. Komitee juhib tähelepanu sellele, et majandussektorites, mis võiksid olla taustauuringuga seotud, valitseb ebakindlus selle suhtes, kas need käsitused hõlmavad ka strateegilisi valdkondi ja võtmetehnoloogiat. Komitee kutsub komisjoni üles tegema selle probleemi lahendamiseks täiendavaid jõupingutusi.

2.9. Komitee märgib, et komisjon tunnistab täielikult vajadust, et liikmesriikidele peab jääma välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute tegemisel vajalik paindlikkus (vt COM(2017) 494). See tähendaks, et kolmandatest riikidest pärit välismaiste otseinvesteeringute kohta võivad otsuseid teha ainult liikmesriigid.

2.10. Komitee on olnud alati arvamusel, et ELi kaubandus- ja investeerimispoliitika peab sobima kokku ja olema kooskõlas liidu majandus- ja muu poliitikaga, sh keskkonnakaitse-, inimväärse töö, tööohutus- ja töötervishoiupoliitikaga. Sellest hoolimata on ELi tõhusal investeerimisstrateegial otsustav roll ELi konkurentsivõime säilitamisel ajal, mil toimuvad kiired majandusmuutused ning olulised nihked majandusjõudude vahekorras kogu maailmas.

2.11. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et EL on välismaiste otseinvesteeringute suhtes üks kõige avatumaid majandusi. ELi tehtavate niisuguste investeeringute maht suureneb pidevalt. Need on üha enam suunatud strateegiliselt valitud sektoritele ja keskmisest suurematele ettevõtetele. Need investeeringud tulevad aina sagedamini riigiettevõtetest või valitsustega tihedalt seotud investoritelt.

2.12. Seevastu on komisjoni hinnangul kehtestatud üleilmsel tasandil alates 2016. aastast välismaiste otseinvesteeringute suhtes järjest enam piiranguid. Sageli ei anta ELi investoritele kolmandates riikides samasuguseid õigusi, nagu on nendel investoritel ELis. Komitee avaldas juba 2011. aastal kahetsust, et komisjon ei ole teatise „Euroopa kõikehõlmava rahvusvahelise investeerimispoliitika poole“ koostamisel võtnud seisukohta strateegiliselt oluliste ettevõtete ülevõtmise küsimuses, ning nõudis vastastikkuse kaalutlusi.

2.13. Komitee rõhutab, et eelnimetatud kolm liikmesriiki, kes esitasid ettepaneku Euroopa investeeringute taustauuringu vahendi väljatöötamiseks, on märkinud, et vastastikkuse põhimõte tuleks säilitada juhul, kui ELi investoritel on väljaspool ELi asuvatele turgudele piiratud juurdepääs. Määruse ettepanekus vastastikkuse küsimust ei käsitleta. Küll aga tuleks välismaiste otseinvesteeringutega seoses kohaldada vastastikkuse põhimõtet kõigis ELi ja kolmandate riikide läbirääkimistes välismaiste otseinvesteeringute üle.

2.14. Lisaks on ELi tehtavate välismaiste otseinvesteeringute strateegiline raskuspunkt selliste Euroopa ettevõtete omandamisel, kes arendavad võtmetehnoloogiat või hooldavad ühiskonnas ja majanduses hädavajalike ülesannete täitmiseks olulisi taristuid. Niisuguste arengusuundade koosmõju on tekitanud põhjendatud muret Euroopa kodanikes, ettevõtjates ja liikmesriikides. Need mured nõuavad asjakohaseid meetmeid, nagu teatati komisjoni 10. mail 2017 avaldatud aruteludokumendis üleilmastumise ohjamise kohta ning 13. septembri 2017. aasta **kõnes olukorrast Euroopa Liidus**.

2.15. Komitee nõuab, et liidu avatud suhtumisega välismaistesse otseinvesteeringutesse käiksid kaasas tugevad ja tõhusad poliitikameetmed.

2.16. Komitee rõhutab, et osa liikmesriike tunnistasid juba mõnda aega tagasi, et välisinvesteeringud ei pruugi olla ainult kasulikud, vaid võivad põhjustada ka riske ning ohustada riigi julgeolekut ja avalikku korda. See kehtib eriti siis, kui investeeringud on suunatud strateegiliselt tähtsatele ettevõtetele ja üksustele. Seetõttu on need liikmesriigid loonud riiklikud välisinvesteeringute taustauuringute süsteemid.

2.17. Komitee juhib tähelepanu sellele, et riikliku või ELi julgeoleku seisukohalt strateegiliselt tähtsatesse ettevõtetesse ja üksustesse tehtud investeeringute taustauuring on lünklik ja koordineerimata: mõnes riigis on kontrollimenetlus olemas, teistes ei ole, mis tähendab, et neis riikides ei kontrollita investeeringuid üldse. On selge, et sellistes tingimustes ei ole võimalik kaitsta liikmesriike ega ELi ennast investeeringute eest, mille eesmärk on oluliste ettevõtjate ja üksuste omandamine, kui kolmas riik, kellel on poliitilised ja majanduslikud kavatsused, kavatseb oma võimalusi sihiteadlikult manipuleerimiseks kasutada. ELis kasutusele võetav süsteem peab kaotama erinevused liikmesriikide vahel ning tagama riiklike ja Euroopa huvide kaitse.

2.18. Komisjoni välja pakutud investeeringute taustauuring on komitee arvates samm õiges suunas, kuid ei vasta kõigile nendele nõuetele. Ettepanekus ei kohustata liikmesriike isegi kasutusele võtma oma investeeringute taustauuringut.

2.19. Komitee tunnistab, et komisjoni eesmärk on tagada kõnealuse määrusega õiguskindlus nendele liikmesriikidele, kes on kehtestanud riiklikud investeeringute taustauuringute mehhanismid.

2.20. Komitee tunneb heameelt asjaolu üle, et kavandatava määrusega kehtestatakse taustauuringumehhanismide põhimenetlusnõuded, nagu läbipaistvus, erinevate kolmandate riikide diskrimineerimise keeld ja kohtulik kontroll, suurendades sellega investeerimiskindlust.

2.21. Kuigi määruse eesmärk on koguda ELis rohkem teavet välismaiste otseinvesteeringute kohta ja kontrollida, kuidas liikmesriigid valikumehhanisme kasutavad, on praktikas väga raske tagada ühtlustatud rakendamist ELi tasandil. Tuleks tagada, et nii liikmesriigid, kus on kehtestatud välismaiste otseinvesteeringute taustauuringu menetlused, kui ka riigid, kus sellised menetlused puuduvad, esitavad ja koguvad võrdselt usaldusväärset teavet, sealhulgas Euroopa Komisjonile esitatavate aastaaruannete vormis, kui liikmesriigid leiavad või komisjon leiab, et ühes liikmesriigid kavandatud või juba tehtud välismaine otseinvesteering võib mõjutada julgeolekut või avalikku korda.

2.22. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut kohustada liikmesriike looma kontaktpunkte ja moodustama liikmesriikide esindajatest koosneva koordineerimisrühma. Nende kahe organi roll, esindatuse tase ja kahe organi vahelised suhted ei ole aga täiesti selged. Komitee soovitab kaasata protsessi asjakohasel viisil sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna.

2.23. Komitee peab küsitavaks asjaolu, et komisjon jätab endale õiguse teha taustauuring üksnes sellistele investeeringutele, mis võivad mõjutada liidule huvi pakkuvaid projekte või programme. Kui vastutus välismaiste otseinvesteeringute taustauuringu eest lasub suures osas liikmesriikidel, on oht, et välismaine investor, kes soovib üle võtta olulisi ettevõtteid ja üksusi, valib esimese investeeringu tegemisel sisenemiseks riigi, mis on selliste investeeringute eest kõige vähem kaitstud ja saab seeläbi siseturu kaudu juurdepääsu riikidele, kus investeeringukaitse on tugevam.

2.24. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et Euroopa Liidul on välisinvesteeringute valdkonnas ainupädevus, mis kuulub Lissaboni lepinguga kehtestatud ainupädevuse alla ühise kaubanduspoliitika valdkonnas. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 207 kohaselt kuuluvad välismaised otseinvesteeringud ELi ühise kaubanduspoliitika valdkonda. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 206 kohaselt aitab liit kaasa „rahvusvahelises kaubanduses ja välismaiste otseinvesteeringute suhtes kehtivate piirangute järkjärgulisele kaotamisele“.

2.25. Komitee on veendunud, et EL peab kasutama oma pädevust välismaiste otseinvesteeringute vallas, kui investeeringud avaldavad piiriülest mõju kogu ELis või selle osades. Komisjon peab suutma nii kontrollida investeeringute tausta kui ka otsustama, kas need on lubatud. Liikmesriikidel peavad olema siduvad konsulteerimisõigused ja nad tuleb kaasata loodava koordineerimisrühma kaudu välismaiseid otseinvesteeringuid käsitlevatesse otsustusprotsessidesse.

2.26. Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et EL on Euroopa elutähtsate infrastruktuuride direktiivis ja küberturvalisuse direktiivis määratlenud tundlikud valdkonnad, mis mõjutavad olulisi julgeolekuküsimusi. Elutähtsate infrastruktuuride direktiivi kohaselt hõlmavad elutähtsad infrastruktuurid varasid, süsteeme või nende osi, mis on hädavajalikud eluliselt tähtsate ühiskondlike toimingute, tervishoiu, turvalisuse, julgeoleku ning majandusliku ja sotsiaalse heaolu toimimiseks. Küberturvalisuse direktiiv hõlmab teenusepakkujaid, kes loovad tingimusi olulise elutähtsa ühiskondliku ja majandustegevuse säilitamiseks. Selle hulka kuuluvad energeetika, transport, finantsteenused ja finantsturg, tervishoiusektor ja veevarustus.

2.27. Komitee rõhutas juba 2011. aastal, ([1]) et sellistel kaubanduspartneritel nagu Kanada ja USA on välismaiste otseinvesteeringute kontrollimehhanismid ning et investeeringud peaksid olema osa laiemast ELi välispoliitikast.

2.28. Komitee juhib tähelepanu sellele, et Ameerika Ühendriikides on investeeringute tausta kontrollimiseks laiaulatuslikud, väga paindlikult kasutatavad vahendid. USAs korraldab välismaiste otseinvesteeringute taustauuringut föderaalsel tasandil ministeeriumidevaheline välisinvesteeringute komisjon (CFIUS). See komisjon võib tehingu, mille ta tagasi lükkab, kas edasi lükata, keelata või sellele tingimused seada. Komisjoni peamine ülesanne on hinnata ühinemistest ja ülevõtmistest riiklikule julgeolekule tulenevat ohtu, mis võib viia USA äriühingu välisriigi kontrolli alla. Riiklik

([1]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus rahvusvahelise investeerimispoliitika kohta, raportöör: Jonathan Peel,, (ELT C 318, 29.10.2011, lk. 150).

julgeolekurisk on määratletud kui USA julgeoleku kahjustamine elutähtsa tehnoloogia või taristu komponentide ülevõtmisega. CFIUS kehtestab uuringu üksikasjad oma eeskirjades, mis annab talle võimaluse seda määratlust kohandada. Niisugune investeeringute taustauuringu vorm võib olla huvipakkuv ka ELi jaoks.

2.29. Hiinas kehtivad välisinvesteeringutele valdkondlikud piirangud. Hiina riiklik arengu- ja reformikomisjon (NDRC) ning kaubandusministeerium (MOFCOM) on vastu võtnud välismaiste investeeringute haldamise valdkondliku kataloogi 2017 Kataloog sisaldab riiklikku negatiivset loetelu valdkondadest kuhu välisinvesteeringute tegemine on piiratud või keelatud. „Piiratud" tähendab, et MOFCOM peab selle enne heaks kiitma. Kõnealuse loetelu koostamine on valitsuse jaoks võimalus oma piiranguid ja tingimusi jõustada. Selles negatiivses loetelus on nii poliitiliselt tundlikud sektorid, nagu trükimeedia, kui ka kogu autotööstus, mille jaoks on olemas ühisettevõtteid käsitlev erieeskiri. Piiranguteta sektorite puhul nõuab valitsus lihtsalt välismaiste investeerimisprojektide registreerimist.

2.30. Komitee osutab sellele, et Hiina määratleb strateegilises lähenemisviisis „Made in China 2025" oma oluliste sektoritena järgmised: järgmise põlvkonna infotehnoloogia, tipptasemel digitaalselt juhitavad masinad ja robootika, lennundus- ja kosmostööstuse seadmed, laevamehaanika ja kõrgtehnoloogiliste merelaevade ehitus, kõrgtehnoloogilised raudteeseadmed, energiatõhusad sõidukid ja uut energiat kasutavad sõidukid, elektriseadmed, põllumajandusmasinad ja -seadmed, uued materjalid, biomeditsiin ning tipptasemel meditsiiniseadmed. Nendes sektorites on oodata ulatuslikumat Euroopa ettevõtete ülevõtmist.

2.31. Komitee märgib, et välismaiste otseinvesteeringutega seoses esineb kahtlusi mitte ainult Hiina suhtes. Venemaa investeeringud, eelkõige energiasektoris, tekitavad asjaomastes riikides kahtlusi seoses selle strateegiliselt olulise sektori võimaliku sõltuvusega.

2.32. Komitee on seisukohal, et kavandatud investeeringute taustauuringu rakendusala on liiga piiratud, ning teeb ettepaneku laiendada investeeringute taustauuringuid strateegilistele valdkondadele ja eelkõige võtmetehnoloogiale. Nende strateegiliste valdkondade määratlemisel tuleks arvesse võtta strateegiat „Made in China 2025".

2.33. Komitee on arvamusel, et selline investeeringute taustauuring, mis hõlmab ka strateegiliselt olulist võtmetehnoloogiat, on kooskõlas WTO eeskirjadega. EL on jõustanud WTO subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete lepingu (Agreement on Subsidies and Countervailing Measures – ASCM). Seega on välismaiste otseinvesteeringute tagasilükkamine võimalik, kui need mõjutavad olulisi julgeolekuhuvisid. Komitee leiab, et oluliste julgeolekuhuvidega on tegemist siis, kui kõne all on ühiskonna väärtuste säilitamine. Välismaiste otseinvesteeringute täiendav piiramine on võimalik, kui valitsus kontrollib investorit või on temaga lähedalt seotud.

2.34. Komitee jagab komisjoni seisukohta, et taustauuringutes tuleks arvesse võtta seda, kas kolmanda riigi valitsus kontrollib välisinvestorit, sealhulgas oluliste rahaliste vahendite kaudu. Komitee soovitab, et määrusega nähtaks ette eraldi taustauuring välismaiste otseinvesteeringute puhul, mille on teinud kolmandate riikide valitsused või investorid, kellel on selliste valitsustega tihedad sidemed.

2.35. Komitee on veendunud, et taustauuringu protsess on tulemuslikum, kui seda kohaldatakse kavandatavate välismaiste otseinvesteeringute, mitte juba tehtud otseinvesteeringute suhtes, ja palub komisjonil lisada see ettepanek määruse ettepanekusse. Komitee soovitab ennekõike investeeringute järelkontrolli.

2.36. Komitee tervitab komisjoni määruse ettepanekut, kuid on ilmne, et probleemi ulatus ei ole veel täielikult teada. Komisjon ei analüüsinud seadusandliku protsessi algatamisel investeeringute voogusid ja nende mõju, vaid alustas investeeringute voogude analüüsi alles hiljem.

3. **Konkreetsed märkused**

3.1. Komitee soovitab teha koostööd USA ja teiste kaubanduspartneritega. Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute eeskirjade rahvusvaheline ühtlustamine aitaks vähendada konflikte ja suurendada investeerimiskindlust. Tuleks teha jõupingutusi dialoogi alustamiseks selliste riikidega nagu Hiina, et käsitleda riigi investeerimispoliitikat nii kodu- kui ka välismaal. Eesmärgiks peaksid olema investeerimis- ja kaubanduslepingud, mis põhinevad ELi standarditel ja vastastikkuse põhimõttel. Komitee kutsub ennekõike üles kiirendama läbirääkimisi investeerimislepingu sõlmimiseks Hiinaga.

3.2. Käimasoleva taustauuringu kestus võib olla märkimisväärne takistus potentsiaalsete investorite jaoks ja halvendada riigi üldist konkurentsivõimet. Niisuguse halva mõju vähendamiseks ei tohiks ELi investeeringute taustauuringu kestus olla pikem kui riiklikes menetlustes sätestatud aeg.

3.3. Lisahalduskoormuse vältimiseks tuleb kaaluda, kas kehtestada miinimumsumma, millest suuremate investeeringute puhul on nõutav taustauuring. Arvesse tuleb võtta seda, et võtmetehnoloogia puhul võib ka äriühingu asutamisel olla märkimisväärne tähtsus.

3.4. Kuigi määruse eesmärk on koguda rohkem teavet ELi tehtavate välismaiste otseinvesteeringute kohta ja kontrollida, kuidas liikmesriigid taustauuringumehhanisme kasutavad, on praktikas väga raske tagada ühtlustatud rakendamist ELi tasandil. See on tingitud asjaolust, et välismaiste otseinvesteeringute taustauuringumehhanisme omavate ja neid mitteomavate liikmesriikide vahel valitsevad erinevused Süsteemiga ei tohiks luua ebavõrdseid õigusi ja kohustusi seoses riikide ja Euroopa Komisjoni koostööga teabevahetuse valdkonnas, kui teatavad kavandatud või lõpuleviidud välisinvesteeringud võivad avaldada mõju julgeolekule või avalikule korrale.

3.5. Liikmesriigid, kes saavad teistelt liikmesriikidelt märkusi, ei ole määruse kohaselt kohustatud neid nõuetekohaselt arvesse võtma. Sama kehtib komisjoni arvamuste puhul liikmesriigile, kes ei suutnud neid komisjoni arvamusi täielikult järgida. Need juhtumid vajavad üksikasjalikumat selgitust. Ei ole selge, milliseid tagajärgi (kui üldse) võib oodata, kui komisjon ei pea liikmesriigi selgitust rahuldavaks.

3.6. Investeeringute taustauuringu vahendi edasisel arendamisel tuleks – vähemalt – arvesse võtta teisi tegureid, mis võivad mõjutada julgeolekut ja avalikku korda: õiglast kaubandust kahjustavad tavad, konkurentsi piiramine ja investeeringute läbipaistvuse puudumine. Investeerimis- ja kaubanduspoliitika peavad olema osa ELi tööstuspoliitikast.

Brüssel, 19. aprilll 2018

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Luca JAHIER